

PM Rotel VIII (Dnr KS 2019/2004)

Språkplikt - Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 27 mars 2020

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Jan Jönsson anför följande.

Ärendet

Stockholms stad har fått promemorian *Språkplikt – Deltagande i grundutbildning för rätt till försörjningsstöd* på remiss från Socialdepartementet.

I promemorian framkommer förslag om införandet av ett tillägg i 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) (SoL) avseende att den enskilde vid behov ska delta i grundutbildning i svenska för att kunna anses stå till arbetsmarknadens förfogande. Syftet med den föreslagna förändringen, språkplikten, är att tydliggöra vikten av att delta i språkutbildning för att den enskilde ska förbättra möjligheten att få ett arbete och därigenom en förbättrad etablering i Sverige.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd. Utbildningsnämnden har avstått från att svara på remissen. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd har inkommit med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret anser att det finns behov av förtydligande gällande vad som avses med grundutbildning i svenska.

Arbetsmarknadsnämnden bedömer att förslaget för stadens del i praktiken knappast skulle innebära någon förändring.

Socialnämnden anser att det bör finnas utrymme att göra individuella bedömningar vad gäller hur språkplikten ska tillämpas i varje enskilt fall.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd ser positivt på att det förtydligas att skyldigheten att stå till arbetsmarknadens förfogande även innefattar skyldighet att delta i grundutbildning i svenska.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning ställer sig positiv till socialdepartementets förslag.

Södermalms stadsdelsnämnd anser att kravet kan underlätta att etableras på arbetsmarknaden.

Mina synpunkter

Språket är nyckeln till samhället och det demokratiska medborgarskapet. Jag välkomnar förslaget om att införa en språkplikt: att vid behov delta i grundutbildning i svenska för att kunna komma ifråga för ekonomiskt bistånd.

Som stadsledningskontoret och flera remissinstanser framhåller ligger förslaget väl i linje med hur Stockholms stad arbetar redan idag. Förslaget kodifierar det som i många kommuner är gällande praxis, med syfte att framhäva språkets betydelse för integrationen och möjligheterna att komma in på arbetsmarknaden. Det blir tydligare för den enskilde vilka krav som kan komma att ställas för att få ekonomiskt bistånd. Det är viktigt att socialtjänsten, arbetsmarknadsförvaltningen, utbildningsanordnare och i förekommande fall Arbetsförmedlingen och andra statliga myndigheter har ett nära samarbete för att underlätta den enskildes väg till språk och arbete.

Staden bedriver sedan en längre tid tillbaka ett omfattande arbete med att rusta och stötta personer som får ekonomiskt bistånd att kunna gå vidare till självförsörjning, där deltagande i svenska för invandrare (SFI) är en del. Staden har gjort ett stort arbete med att bryta ned den traditionella uppdelningen mellan språk- och yrkesutbildningar för att skapa utbildningar som så långt som möjligt ger deltagarna den fulla uppsättningen färdigheter och kunskaper som behövs för att kunna komma i arbete. Som stadsledningskontoret påpekar bör det tydliggöras vilka kurser och utbildningar som omfattas av bestämmelserna i förslaget.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 18 mars 2020

JAN JÖNSSON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Språkplikt – Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed och Torun Boucher (båda V) enligt följande.

Socialdepartementet har tagit fram ett förslag om ett tillägg i socialtjänstlagen som förtydligar att skyldigheten att stå till arbetsmarknadens förfogande även innefattar skyldighet att delta i grundutbildning i svenska, en så kallad språkplikt.

Redan idag görs en individuell bedömning av en persons språkkunskaper vid ansökan om försörjningsstöd. Visar det sig att personen är i behov av språkkunskaper och kan erbjudas det ställs det kravet redan idag för att erhålla försörjningsstöd. Tackar personen nej till språkundervisning är hen inte berättigad till försörjningsstöd om det inte finns särskilda skäl, skäl som också finns beskrivna i Socialdepartementets promemoria.

Det är inte så att försörjningsstöd utbetalas utan motkrav även om det låter så i detta lagförslag. Det finns alltså redan krav på den enskilde att göra allt som kan möjliggöra att hen blir självförsörjande. Tyvärr lyckas det inte alltid och då behöver samhällets yttersta skydd träda in.

Detta lagförslag bygger på tron att människor inte själva vill göra sitt yttersta att bli självförsörjande och slippa ha ekonomiskt bistånd, något Vänsterpartiet vänder sig emot. Enligt forskning på området se b.la Stranz Stockholms universitet, väljer ungefär hälften av de som skulle ha rätt till ekonomiskt bistånd att inte ens ansöka vilket torde vara ett större problem då ett stort antal människor däribland barn lever fattigare än de egentligen borde.

Ersätтарыttrande gjordes av Sissela Nordling Blanco (Fi) med hänvisning Vänsterpartiets särskilda uttalande.

Remissammanställning

Ärendet

Stockholms stad har fått promemorian *Språkplikt – Deltagande i grundutbildning för rätt till försörjningsstöd* på remiss från Socialdepartementet.

I promemorian framkommer förslag om införandet av ett tillägg i 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) (SoL) avseende att den enskilde vid behov ska delta i grundutbildning i svenska för att kunna anses stå till arbetsmarknadens förfogande. Syftet med den föreslagna förändringen, språkplikten, är att tydliggöra vikten av att delta i språkutbildning för att den enskilde ska förbättra möjligheten att få ett arbete och därigenom en förbättrad etablering i Sverige.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd. Utbildningsnämnden har avstått från att svara på remissen. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd har inkommit med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 februari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till förslaget om ändring i lydelsen i 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) (SoL). Förslaget ligger i linje med kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet 1.1 *I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svetskunskaper är kort.*

Tillräckliga språkkunskaper är en nyckel till en god etablering i samhället. Genom att behärska det svenska språket undanröjs ett av de största hindren för många individer avseende möjligheten att skapa ett självständigt liv med egen försörjning. I Stockholms stad är deltagande i språkutbildning i svenska redan idag ett krav utifrån 4 kap. 1 § SoL för att den enskilde ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande, och därmed ges rätt till försörjningsstöd. För stadens del skulle den föreslagna förändringen därmed inte innebära någon förändring av det nuvarande förfarandet.

Stadsledningskontoret vill vidare framhålla ytterligare perspektiv gällande behov av utbildningsinsatser för att öka individens möjlighet till arbete på den reguljära arbetsmarknaden. I Stockholms stad finns ett stort utbud av utbildningar inom sfi vilka ges i olika omfattning och med olika inriktningar. De grupper med lägst utbildningsnivå som ingår i sfi:s målgrupp behöver ofta även ökade kunskaper i andra kärnämnen, så som matematik och samhällskunskap. Staden bedriver med anledning av detta ett utvecklingsarbete, inom vuxenutbildningsområdet, som syftar till att integrera språkundervisningen med andra grundläggande ämnen. Genomförda utvärderingar visar att ett sådant förfarande leder till en större förståelse för samhället i stort och till en tydligare koppling till arbetsmarknaden.

Stadens kombinationsutbildningar där språkundervisning integreras med yrkeskurser på gymnasial nivå är ett annat exempel på utbildning i grundläggande svenska som i hög utsträckning leder till arbetsmarknadsetablering efter avslutad utbildning. Dessa

utbildningsformer är särskilt riktade till personer med kort utbildningsbakgrund. Motsvarande utveckling pågår i andra kommuner.

Utifrån det faktum att formerna för utbildning i grundläggande svenska kan variera, så väl avseende omfattning som inriktning, anser stadsledningskontoret att det finns behov av förtydligande gällande vad som avses med grundutbildning i svenska. Avser det alla kurser inom sfi och kan det även innefatta andra kurser på grund eller gymnasienivå som integreras i spårundervisningen samt svenska på grundläggande nivå?

Stadsledningskontoret vill slutligen framföra ett resonemang om eventuella konsekvenser för utbildningsanordnare som följer av att ta emot elever som studerar för att de har en plikt och inte utifrån motivation. Kommunal vuxenutbildning är, till skillnad mot grundskolan, en frivillig skolform och kommunen har rätt att avskriva individer som inte gör tillräckliga framsteg från utbildning i svenska för invandrare. Anledningen till långsam progression kan vara många. Det finns en risk att den nya lydelsen kan komma att medföra att det från kommunens sida ställs motstridiga krav på individen. Vikten av samverkan mellan socialtjänst och vuxenutbildning, inför bedömningar som ligger till grund för krav om att delta i grundutbildning i svenska, kan med anledning av detta inte understrykas nog tydligt.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen som svar på remissen *Språkplikt – Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd* hänvisar till vad som sägs i detta tjänsteutlåtande.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 11 februari 2020 följande.

Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed (V), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Maria Jansson (Fi), som anslöt sig till Rashid Mohammeds (V) särskilda uttalande.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 30 januari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningens uppfattning är att deltagande i grundutbildning i svenska i praktiken är en av de insatser som i Stockholm redan idag kravställs utifrån 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) om att den enskilde ska stå till arbetsmarknadens förfogande. Sfi är en vanligt förekommande insats i individens planering utifrån krav på deltagande i av nämnden anvisad kompetenshöjande insats enligt 4 kap. 4 §. För stadens del skulle den föreslagna lagändringen därmed i praktiken knappast innebära någon förändring. Förvaltningen har dock inga synpunkter på att detta tydliggörs i lagstiftningen i syfte att öka likabehandlingen mellan olika kommuner.

Arbetsmarknadsförvaltningen kan dock konstatera att det likaså förekommer att socialtjänsten bedömer att individer inte får studera sfi, särskilt på D-nivå, med motivering att den enskilde om den studerar *inte* står till arbetsmarknadens förfogande. Praxis ser olika ut avseende bedömning om i vilken utsträckning individer har behov av att studera sfi och till vilken kursnivå individer tillåts studera på dagtid med försörjningsstöd.

I Stockholm finns ett stort utbud av utbildningar i sfi som ges i olika omfattning och inriktning. Målgruppen med kortast utbildningsnivå behöver ofta även kunskaper i andra kärnämnen så som matematik eller samhällskunskap för att stärka sin ställning på

arbetsmarknaden. Ett pågående utvecklingsområde inom stadens vuxenutbildning är att integrera språkundervisning med andra grundläggande kurser. Utvärdering visar att det leder till en större förståelse för samhället, en tydligare arbetsmarknadskoppling och att språkutvecklingen stärks genom integrering av andra ämnen. Stadens kombinationsutbildningar där språkundervisning integreras med yrkeskurser på gymnasial nivå är ett annat exempel på utbildning i grundläggande svenska som i hög utsträckning leder till arbetsmarknadsetablering efter avslutad utbildning. Dessa utbildningsformer är särskilt riktade till personer med kort utbildningsbakgrund. Motsvarande utveckling pågår i andra kommuner.

Utifrån att formerna för utbildning i grundläggande svenska kan variera i omfattning och inriktning anser förvaltningen att det finns behov av förtydligande kring vad som avses med *grundutbildning i svenska*, om det är alla kurser inom sfi och om det även kan innefatta andra kurser på grund eller gymnasienivå som integreras i språkundervisningen samt svenska på grundläggande nivå.

En jämförelse kan göras mellan föreslagen språkplikt för försörjningsstöd och utbildningsplikten som infördes för vissa nyanlända inom Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag 2018.

Utbildningsplikten gäller nyanlända med kort utbildning som står långt från arbetsmarknaden och som Arbetsförmedlingen bedömer behöver utbildning för att få ett arbete. Nyanlända som omfattas av utbildningsplikten kan studera på heltid under sin etableringsperiod på 24 månader, studierna kan förutom sfi eller svenska som andra språk omfatta andra ämnen på grundläggande nivå och i viss mån på gymnasial nivå. Arbetsmarknadsförvaltningen kan konstatera att förslaget om språkplikt i likhet med utbildningsplikten ställer krav på utbildning för rätt till ersättning men att förslaget om språkplikt inte definierar vare sig omfattning eller nivå på studierna.

Förslaget om tillägg i socialtjänstlagen syftar till att för den enskilde förtydliga att kravet att stå till arbetsmarknadens förfogande även inkluderar att vid behov delta i grundutbildning i svenska. Förvaltningen anser att förslaget kan få den effekten i kommuner som inte redan har motsvarande grundläggande krav.

Förvaltningen vill dock poängtera att förslaget inte ger något förtydligande om rätten att studera sfi med försörjningsstöd, till vilken nivå och i vilken omfattning.

Enligt promemorian ska bedömning göras i varje enskilt fall av om det är motiverat att ställa krav på deltagande i grundutbildning i svenska för att den enskilde ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande. Kopplingen mellan kunskaper i svenska och arbetsförutsättningar kan vara komplicerat att bedöma och förvaltningen anser att det kan behöva förtydligas på vilka grunder bedömning av behov ska göras.

Utifrån sitt ansvar för stadens utbildning i svenska för invandrare reflekterar förvaltningen även över konsekvenser för utbildningsanordnare av att ta emot elever som studerar för att de har en plikt och inte utifrån motivation. Kommunal vuxenutbildning är en frivillig skolform till skillnad mot grundskolan och kommunen har rätt att avskriva individer som inte gör tillräckliga framsteg från utbildning i svenska för invandrare. Anledningen till långsam progression kan vara många; psykisk ohälsa, inlärningssvårigheter, stress etc. Det finns en risk att det ställs motstridiga krav på individen från kommunen och förvaltningen vill lyfta fram vikten av samverkan mellan socialtjänst och vuxenutbildning inför bedömningar som ligger till grund för krav om att delta i grundutbildning i svenska.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 februari 2020 följande.

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remiss från kommunstyrelsen om språkplikt – deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Särskilt uttalande gjordes av Alexandra Mattsson Åkerström m.fl. (V), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Anna Rantala Bonnier (Fi), som instämde i Alexandra Mattsson Åkerströms m.fl. (V) särskilda uttalande.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 januari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Under de senaste tio åren har både andelen i befolkningen och antalet hushåll som uppbär försörjningsstöd successivt minskat i Stockholms stad, samtidigt är det tydligt att biståndstiderna har ökat över tid. När biståndstiderna ökar minskar biståndsmottagarnas närhet till arbetsmarknaden och det är rimligt att anta att den enskilde i högre utsträckning behöver stöd som exempelvis arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller andra kommunala arbetsförberedande insatser, såsom exempelvis språkundervisning, för att närma sig självförsörjning genom ett eget arbete. Förvaltningen är således positiv till att språkundervisning ska ses som en del i att stå till arbetsmarknadens förfogande vilket i praktiken sannolikt innebär att incitamenten för att delta i språkundervisning för den som uppbär ekonomiskt bistånd ökar, vilket i sin tur torde leda till att fler individer närmar sig arbetsmarknaden. Av samma anledning är förvaltningen även positivt till att Socialstyrelsen får i uppdrag att sammanställa och sprida exempel på arbetssätt och insatser vad gäller exempelvis språkträning som riktas till föräldralediga som uppbär ekonomiskt bistånd.

Förvaltningen vill dock poängtera att socialtjänsten i Stockholms stad redan idag tillämpar delar av vad som föreslås i lagändringen. Den som söker försörjningsstöd och som är arbetsför deltar i de allra flesta fall i den kommunala arbetssökarverksamheten Jobbtorg Stockholm. Vid Jobbtorget upprättas en individuell planering med målet att närma sig en egen försörjning. För de individer där språkundervisning bedöms vara ett viktigt steg för att närma sig arbetsmarknaden och egen försörjning är SFI-undervisning vanligtvis en del av planeringen. Den planering som görs vid Jobbtorget stäms av med ansvarig stadsdelsförvaltning, då det är stadsdelsförvaltningarna som prövar rätten till bistånd i enlighet med kravet att stå till arbetsmarknadens förfogande. Förvaltningen menar att förslaget att införa ett krav om språkundervisning medför en tydlighet för medarbetare inom socialtjänsten såväl som för den sökande att deltagande i grundutbildning i svenska betraktas som en del av att stå till arbetsmarknadens förfogande.

Förvaltningen anser tillämpningen av språkplikten behöver vara flexibelt anpassad utifrån varje individs förutsättningar, bland annat när det gäller hur länge språkundervisningen bör pågå samt vilken nivå som är att betrakta som tillräcklig för att kunna anses vara redo för att avsluta språkundervisning och istället vara aktivt arbetssökande på heltid. Det är rimligt att anta att här spelar bland annat tidigare utbildnings- och arbetslivserfarenhet en roll. Det är sannolikt att en individ med tidigare arbetslivserfarenhet inom vissa branscher kan ha goda möjligheter att få ett arbete utan att ha uppnått en viss nivå inom svenskundervisningen. Samtidigt kan en individ som saknar tidigare erfarenheter av studier ha utmaningar i att tillgodogöra sig undervisningen och därmed behöva mer tid samt även i vissa fall anpassade stödsatser för att kunna tillgodogöra sig undervisningen. Det behöver således finnas

utrymme att göra individuella bedömningar vad gäller hur språkplikten ska tillämpas i varje enskilt fall.

Arbetsförmedlingens analyser visar på att det råder en obalans på arbetsmarknaden mellan arbetsgivarnas krav och de arbetslösas utbildningsnivå och utbildningsinriktning. Det finns få arbetstillfällen som de med kort utbildningsbakgrund kan matchas till, utrikes födda personer är en särskilt utsatt grupp¹. Förvaltningen bedömer mot bakgrund av detta att det finns stora behov av utbildnings- och arbetsmarknadsinsatser för personer som uppbär ekonomiskt bistånd och som står långt ifrån arbetsmarknaden. Språkplikten är ett led i att minska avståndet till arbetsmarknaden för utrikes födda med bristande svenskkunskaper. Det är förvaltningens mening att det dock är av stor vikt att språkundervisning anpassas och kombineras med andra arbetsmarknadsinsatser och utbildningar som ökar anställningsbarheten hos den enskilde, i syfte att möjliggöra förutsättningar för ett hållbart och långsiktigt arbetsliv.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remiss från kommunstyrelsen.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 6 februari 2020 följande.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Tina Kratz m.fl. (V), *bilaga 1*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 januari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på att det görs ett tillägg i SoL som förtydligar att skyldigheten att stå till arbetsmarknadens förfogande även innefattar skyldighet att delta i grundutbildning i svenska. Förvaltningen delar uppfattningen att jämställdhetsperspektivet är viktigt i arbetet med ekonomiskt bistånd och att språkplikt ska gälla lika för kvinnor och män.

Idag ingår det i prövningen av ansökningar om ekonomiskt bistånd att socialsekreteraren bedömer om personen är tillräckligt rustad för att stå till arbetsmarknadens förfogande, bland annat genom att ha tillräckliga språkkunskaper. Den föreslagna lagändringen förtydligar att individens språkförutsättningar ska bedömas vid prövning av en ansökan om ekonomiskt bistånd, om försörjningshindret är arbetslöshet. Detta kan komma att innebära en viss ökad arbetsbörda för socialsekreterare som prövar rätten till ekonomiskt bistånd. Bedömningen kan i vissa fall komma att göras i samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen. Däremot bedömer förvaltningen att lagändringen inte bör påverka antalet personer som mottar ekonomiskt bistånd.

Till följd av lagändringen anser förvaltningen att Socialstyrelsen bör se över sina allmänna råd, och Stockholms stads socialförvaltning bör se över sina riktlinjer för handläggning, och förtydliga hur språkplikten ska tillämpas för att säkerställa likställighet mellan kommuner och inom staden.

Förvaltningen anser att det är viktigt att de allmänna råden och stadens riktlinjer tydliggör att den enskilde, i de fall det är möjligt, ska söka arbete samtidigt som hen deltar i grundutbildning i svenska. Språkplikten ska inte exkludera kravet på att söka arbete och därmed riskera att fördröja att individen kommer i arbete. Språkplikten bör däremot fungera

¹ Arbetsmarknadsrapport 2018 och 2019, Arbetsförmedlingen

som en parallell insats och ett komplement för att stärka den enskildes möjligheter att uppnå egen försörjning.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 19 februari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning ställer sig positiv till socialdepartementets förslag till tillägg i 4 kap 1 § socialtjänstlagen om att den enskilde vid behov ska delta i grundutbildningen i svenska för att anses stå till arbetsmarknadens förfogande, så kallad språkplikt.

Förvaltningen anser att det är bra med ett förtydligande av språkravet i lagen för att förtydliga för den enskilde om vilka krav som gäller för att vara berättigad till försörjningsstöd. Att språkravet tydliggörs i lagen kan även leda till att det i större utsträckning blir en samsyn i staden vid handläggning av ärenden.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 februari 2020 följande.

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Göransson m.fl. (S), *bilaga 1*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 januari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på insatser som gynnar individers möjligheter att få arbete och bli självförsörjande. Kravet på den enskilde att vid behov delta i språkstudier kan underlätta möjligheten att etableras på arbetsmarknaden.

Förvaltningens uppfattning är att stadens socialtjänst redan idag generellt ställer krav på personer som får försörjningsstöd att de vid behov ska delta i grundutbildning i svenska. Det föreslagna tillägget i socialtjänstlagen bedöms bli ett tydliggörande av vikten av att delta i språkutbildning.

När det gäller målgruppen föräldralediga som får försörjningsstöd ser förvaltningen positivt på att staden erbjuder insatser som möjliggör snabbare etablering på arbetsmarknaden. Staden erbjuder idag sfi (svenska för invandrare) för föräldralediga.

Förvaltningen föreslår att tjänsteutlåtandet överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed (V) enligt följande.

Socialdepartementet har tagit fram ett förslag om ett tillägg i socialtjänstlagen som förtydligar att skyldigheten att stå till arbetsmarknadens förfogande även innefattar skyldighet att delta i grundutbildning i svenska, en så kallad språkplikt. Redan idag görs en individuell bedömning av en persons språkkunskaper vid ansökan om försörjningsstöd. Visar det sig att personen är i behov av språkkunskaper och kan erbjudas det ställs det kravet redan idag för att erhålla försörjningsstöd. Tackar personen nej till språkundervisning är hen inte berättigad till försörjningsstöd om det inte finns särskilda skäl, skäl som också finns beskrivna i Socialdepartementets promemoria. Förvaltningen skriver i sitt svar att detta lagförslag inte kommer påverka antalet personer som mottar ekonomiskt bistånd. Däremot menar förvaltningen att det kan innebära en viss ökad arbetsbörda för socialsekreterare som prövar rätten till ekonomiskt bistånd.

Vi ser lagförslaget som ett populistiskt förslag genom att fokusera på försörjningsstödet som om det vore en stor utgift för kommunerna och att försörjningsstöd utbetalas utan motkrav. Vi ser förslaget som en ickefråga. Som beskrivet ovan finns redan krav på den enskilde att göra allt som kan möjliggöra att hen blir självförsörjande. Tyvärr lyckas ej alltid detta och då behöver samhällets yttersta skydd träda in. Samhället måste ta ett solidariskt ansvar så att alla ska kunna få sina behov tillgodosedda. Om samhället lägger allt ansvar på individnivå får det till följd ett hårdare och mer ojämnt samhälle som föder utanförskap, otrygghet och våld.

Socialnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Alexandra Mattsson Åkerström m.fl. (V) enligt följande.

Socialdepartementet har tagit fram ett förslag om ett tillägg i socialtjänstlagen som förtydligar att skyldigheten att stå till arbetsmarknadens förfogande även innefattar skyldighet att delta i grundutbildning i svenska, en så kallad språkplikt.

Redan idag görs en individuell bedömning av en persons språkkunskaper vid ansökan om försörjningsstöd. Visar det sig att personen är i behov av språkkunskaper och kan erbjudas det ställs det kravet redan idag för att erhålla försörjningsstöd. Tackar personen nej till språkundervisning är hen inte berättigad till försörjningsstöd om det inte finns särskilda skäl, skäl som också finns beskrivna i Socialdepartementets promemoria. Det är inte så att försörjningsstöd utbetalas utan motkrav även om det låter så i detta lagförslag. Det finns alltså redan krav på den enskilde att göra allt som kan möjliggöra att hen blir självförsörjande. Tyvärr lyckas det inte alltid och då behöver samhällets yttersta skydd träda in.

Detta lagförslag bygger på tron att människor inte själva vill göra sitt yttersta att bli självförsörjande och slippa ha ekonomiskt bistånd- något Vänsterpartiet vänder sig emot. Enligt forskning på området (se bla Stranz Stockholms universitet) väljer ungefär hälften av de som skulle ha rätt till ekonomiskt bistånd att inte ens ansöka vilket torde vara ett större problem då ett stort antal människor däribland barn lever fattigare än de egentligen borde.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Tina Kratz m.fl. (V) enligt följande.

Socialdepartementet har tagit fram ett förslag om ett tillägg i socialtjänstlagen som förtydligar att skyldigheten att stå till arbetsmarknadens förfogande även innefattar skyldighet att delta i grundutbildning i svenska, en så kallad språkplikt. Redan idag görs en individuell bedömning av en persons språkkunskaper vid ansökan om försörjningsstöd. Visar det sig att personen är i behov av språkkunskaper och kan erbjudas det ställs det kravet redan idag för att erhålla försörjningsstöd. Tackar personen nej till språkundervisning är hen inte berättigad till försörjningsstöd om det inte finns särskilda skäl, skäl som också finns beskrivna i Socialdepartementets promemoria. Förvaltningen skriver i sitt svar att detta lagförslag inte kommer påverka antalet personer som mottar ekonomiskt bistånd. Däremot menar förvaltningen att det kan innebära en viss ökad arbetsbörda för socialsekreterare som prövar rätten till ekonomiskt bistånd.

Vänsterpartiet ser lagförslaget som ett populistiskt förslag genom att fokusera på försörjningsstödet som om det vore en stor utgift för kommunerna och att försörjningsstöd utbetalas utan motkrav. Vi ser förslaget som en ickefråga. Som beskrivet ovan finns redan krav på den enskilde att göra allt som kan möjliggöra att hen blir självförsörjande. Tyvärr lyckas ej alltid detta och då behöver samhällets yttersta skydd träda in. Samhället måste ta ett solidariskt ansvar så att alla ska kunna få sina behov tillgodosedda. Om samhället lägger allt ansvar på individnivå får det till följd ett hårdare och mer ojämnt samhälle som föder utanförskap, otrygghet och våld.

Södermalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Anders Göransson m.fl. (S) enligt följande.

Det är med stor oro som vi ser en utveckling där basala och fundamentala delar av välfärdssamhället kopplas till olika prestationer, som ska bedömas av enskilda tjänstepersoner.

Få saker är viktigare för integrationen än att inflyttade uppmuntras att så snabbt som möjligt tillägna sig det svenska språket. För oss är det dock inte uppenbart att hot om indraget försörjningsstöd i alla lägen är en effektiv metod att uppnå detta.

Regeringen lovar att man inte kommer att detaljstyra hur kraven kommer att se ut. Konsekvensen blir att man överlåter åt enskilda handläggare att bedöma enligt sin egen uppfattning. För den som nekas försörjningsstöd kan detta innebära katastrofala följder som bostadslöshet, hemlöshet och psykisk ohälsa.